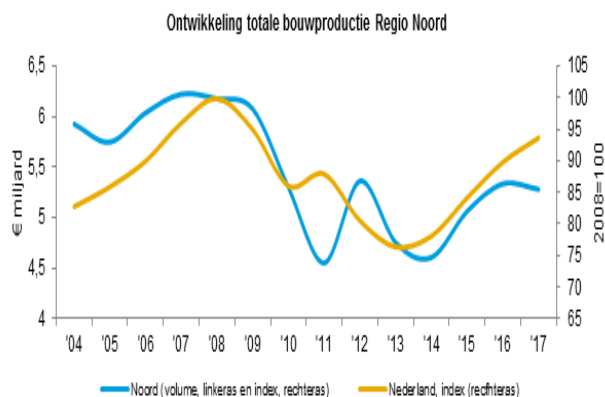

Samen met het EIB brengt Bouwend Nederland op BouwActueel alle relevante economische markt- en bedrijfsvoeringsinformatie voor leden bijeen. De website biedt inzicht in recente ontwikkelingen, prognoses en kengetallen bedrijfsvoering. Dit betreft zowel landelijke informatie als informatie voor de regio. Deze kwartaalrapportage biedt u inzicht in actueel economische ontwikkelingen voor uw regio en deelsector. Meer informatie vindt u op www.bouwendnederland.nl/bouwactueel.

Ontwikkeling bouwproductie

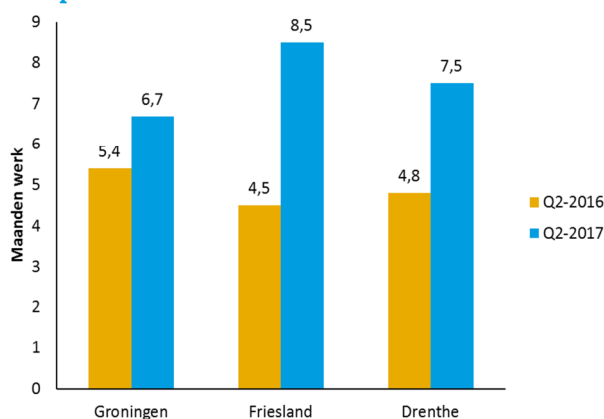

Bouwproductie krimpt met 0,5%

De raming van de totale bouwproductie in de regio Noord komt dit jaar uit op een krimp van 0,5% ten opzichte van vorig jaar. Het bijbehorende productiebedrag bedraagt € 5,3 miljard. De regionale productie heeft hiermee een aandeel van 8% in de landelijke bouwproductie. In de provincie Groningen krimpt de productie met 4%. In de provincies Friesland en Drenthe groeit de productie met respectievelijk 1,5% en 2,5%.

(Alle productiebedragen zijn in prijzen van 2015)

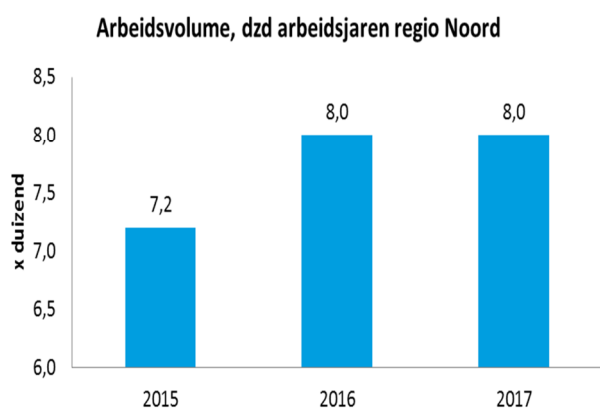
Orderportefeuilles

Werkvoorraad neemt toe

De werkvoorraad van bouwbedrijven was in het tweede kwartaal van 2017 in alle drie provincies substantieel hoger dan een jaar eerder. De sterkste groei trad op in Friesland, met een stijging van 4 maanden werk. In Groningen en Drenthe namen de orderposities ten opzichte van hetzelfde kwartaal vorig jaar toe met 1,3 en 2,7 maanden.

Ontwikkeling werkgelegenheid

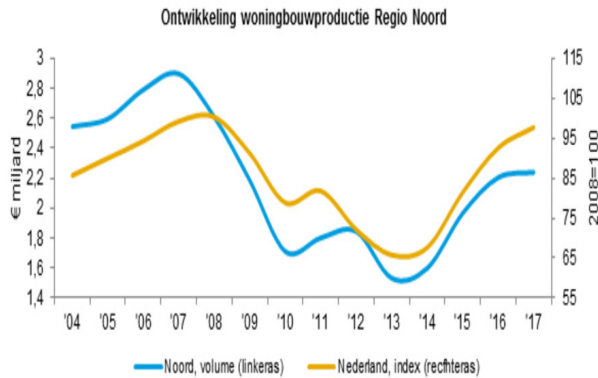
Stabilisering arbeidsvolume

De omvang van de werkgelegenheid is tussen 2015 en 2016 gestegen met 11,5%. Dit was de sterkste stijging van alle landsdelen. Vanwege deze sterke stijging is er in 2017 minder behoefte aan een verdere groei. De arbeidscapaciteit stabiliseert dit jaar naar verwachting. Hoewel de andere landsdelen dit jaar wel groei noteren, stijgt de procentuele werkgelegenheid in 2016 en 2017 cumulatief in de noordelijke provincies het sterkst van alle landsdelen.

(Het betreft hier de werkgelegenheid van de uitvoerende bouw)

Ontwikkeling woningbouwproductie

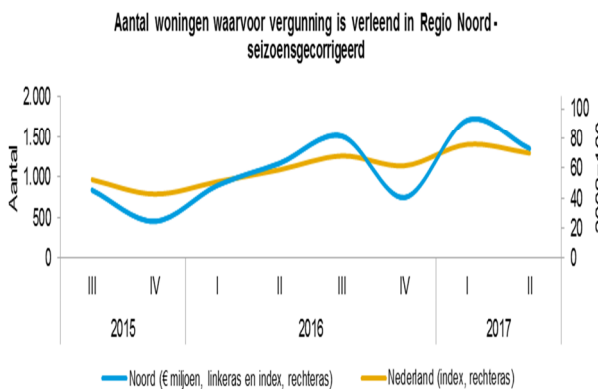

Productie groeit met 3%*

Met een verwachte productiestijging van 3% ten opzichte van vorig jaar is de groei van de woningbouwproductie in de noordelijke provincies relatief beperkt. In 2016 was de groei nog bijna 12%. Het landsdeel Noord neemt bijna 9% van de landelijke woningbouwproductie voor zijn rekening.

* Nieuwbouw, herstel en verbouw, onderhoud

Aantal vergunningen woningbouw

Aantal vergunningen stijgt sterk

In de eerste helft van 2017 zijn in de noordelijke regio ruim 2.800 woningen vergund. De vergunningverlening nam met 55% toe ten opzichte van een jaar eerder. Deze stijging is de sterkste van alle landsdelen en substantieel sterker dan het landelijke gemiddelde van 33%. In alle drie provincies overstijgen de groeicijfers het landelijke gemiddelde. Wel nam de vergunningverlening in Drenthe (+73%) en Groningen (+62%) sterker toe dan in Friesland (+38%).

Woningbouwproductie per provincie

	Volume, € miljoen		
	2015	2016	2017
Groningen	682	825	810
Friesland	784	850	925
Drenthe	501	530	540
Totaal	1.967	2.205	2.275
Nederland	21.975	25.075	26.500

Bron: EIB

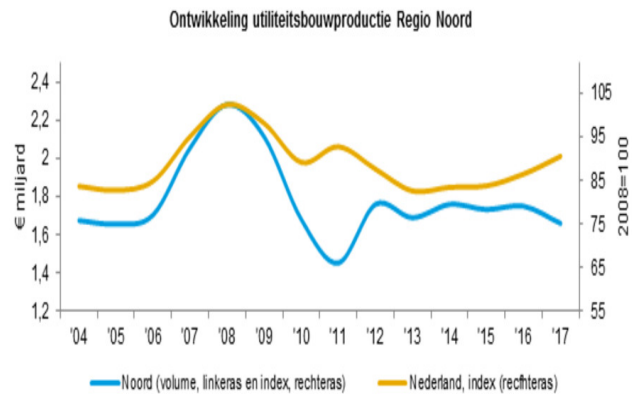
Sterke groei in Friesland

De woningbouw in de provincie Groningen krimpt dit jaar licht, na een krachtige groei met meer dan 20% in 2016. De woningbouwproductie in Drenthe neemt dit jaar bescheiden toe (2%), terwijl de woningbouw in Friesland met een groei van 9% de sterkste dynamiek laat zien. De noordelijke provincies hebben een aandeel van 8% in de nationale productie, in 2015 was dit nog 9%.

Ontwikkeling utiliteitsbouwproductie

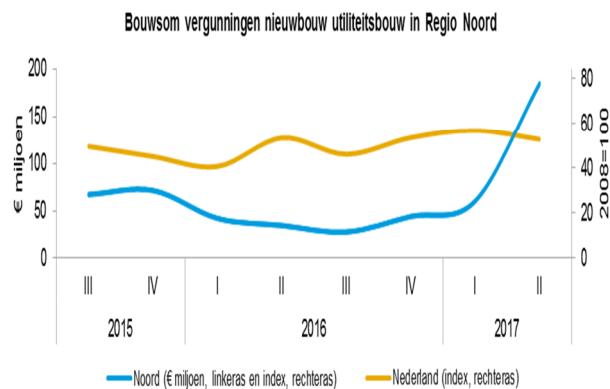

Krimpende productie in de u-bouw*

De drie noordelijke provincies halen gezamenlijk een geraamd bouwvolume van meer dan € 1,6 miljard. Dit betekent een afname van 6,5% ten opzichte van het voorgaande jaar. De regio Noord bewandelt hiermee een ander pad dan de totale Nederlandse bouwproductie. Deze neemt naar verwachting juist met 3,5% toe naar € 18,7 miljard. In de regio Noord is de herstel en verbouwproductie vorig jaar licht afgenomen met ongeveer 4%.

* Nieuwbouw, herstel en verbouw, onderhoud

Bouwvolume vergunningen utiliteitsbouw

Zeer krachtige toename volume bouwvergunningen

Het bouwvolume* van vergunningen voor nieuwe gebouwen in de eerste helft van 2017 was in landsdeel Noord ruim het drievoudige van een jaar eerder. Bijna de helft van het vergunde bouwvolume betrof onderwijsgebouwen in Groningen. Maar ook als deze categorie buiten beschouwing wordt gelaten, was het vergunde volume in de eerste helft van 2017 74% hoger dan een jaar eerder. Dit is de sterkste stijging van alle landsdelen en veel krachtiger dan het Nederlandse gemiddelde van 16%.

*Prijsniveau 2016

Utiliteitsbouwproductie per provincie

	Volume, € miljoen		
	2015	2016	2017
Groningen	666	620	565
Friesland	742	750	680
Drenthe	324	380	395
Totaal	1.733	1.750	1.640
Nederland	17.500	18.025	18.700

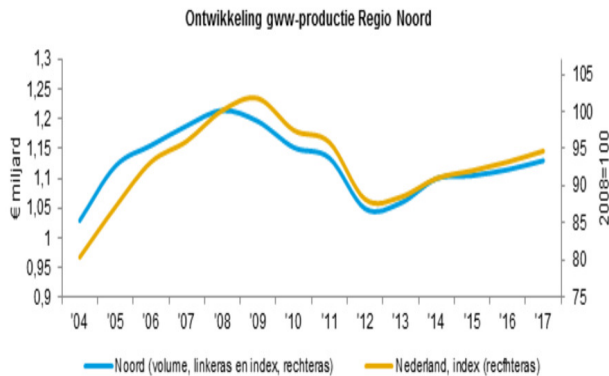
Bron: EIB

Productiedalingen in Groningen en Friesland

Zowel de provincie Groningen (-9%) als de provincie Friesland (-9,5%) hebben dit jaar een sterk aandeel in de dalende bouwproductie van de regio Noord. Met 1% kende Friesland vorig jaar nog een licht stijgende productie van utiliteitsgebouwen. In Drenthe is de forse groei van 17,5% in 2016 getemperd naar 4% in 2017.

Ontwikkeling infraproductie

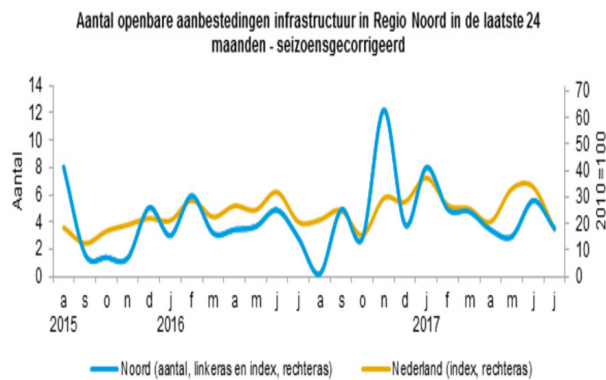

Infraproductie* groeit in 2016

De raming van de gww-productie laat dit jaar een gematigde groei zien. In het landsdeel Noord neemt de productie met 1,5% toe, dit is gelijk aan de groei van alle landsdelen gecombineerd. Er treedt wel enige versnelling op na het groeipercentage van 1% in 2016. De totale productiewaarde, in prijzen van 2015, bedraagt meer dan € 1,1 miljard.

* Nieuwbouw en reconstructie, reparatie en onderhoud

Openbare aanbestedingen

Aantal openbare aanbestedingen stabiel

Het aantal openbare aanbestedingen in het tweede kwartaal van 2017 was gelijk aan het aantal in het tweede kwartaal van 2016. In de laatste zes kwartalen lag het aantal aanbestedingen tussen 10 en 19, en in vier van de zes kwartalen tussen 13 en 16.

Infraproductie per provincie

	Volume, € miljoen		
	2015	2016	2017
Groningen	375	380	385
Friesland	375	380	385
Drenthe	355	355	360
Totaal	1.105	1.115	1.130
Nederland	15.125	15.325	15.575

Bron: EIB

Evenwichtige groei

De productieramingen vertonen een eenduidig beeld over de gehele linie. Alle drie provincies gaan in 2017 een groei van 1,5% tegemoet. De provincie Drenthe heeft de stabiliserende bouwproductie in 2016 omgezet naar een lichte groei in 2017. Met een aandeel van 34% hebben Groningen en Friesland een even groot aandeel in de gww-productie van 2017 in de regio Noord.